

Anonim şirketlerle ilgili genel esaslar

Anonim şirket bir veya daha çok sayıda kişinin bir sözleşme ile kurdukları sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan ve tüzel kişiliğe sahip şirkettir. (TTK m. 329). Buna göre birkaç sonuç ortaya çıkmaktadır,

1. Anonim şirket tüzel kişiliğine sahip bir ticaret şirkettir.
2. Anonim şirket borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumludur.

Anonim şirket, her türlü ekonomik faaliyette bulunmak amacıyla kurulabilir. Şirketin kuruluş amacı kazanç elde etmek ve bunu ortaklara dağıtmaktır. Kurumsal yapıyı hedefleyen girişimcilerin en çok tercih ettiği şirket türüdür. Bunun sebebi ortakların tek borç ilkesi gereği taahhüt edilmesi sermayenin ödenmesi dışında bir sorumluluk taşımamaktadır.

Anonim şirketin özellikleri

1. Ticaret unvanı
2. Sermaye
3. Tüzel kişilik
4. Amaç ve konu
5. Ortakların sınırlı sorumluluğu

Ticaret unvanı

Anonim şirketlerin bir ticaret şirketi olması sebebiyle bütün tacirler gibi bir ticaret unvanı altında faaliyet göstermesi zorunludur. Bu hüküm TTK m. 18/1' de düzenlenmiştir.

Sermaye

Anonim şirketlerin kurulabilmesi için tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş olması gereken belirli bir sermayeye ihtiyacı vardır. Bu sermayenin nakit olarak ifade edilmesi zorunludur. TTK m. 332/1'de öngörülen en az sermaye tutarı 250.000 TL'dir (kanundan yazan en az sermaye tutarı Cumhurbaşkanınca 10 katına kadar artırabileceği düzenlenmiştir.) kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde ise 500.000 TL'dir.

Tüzel kişilik

Anonim şirketler, tescil ile tüzel kişilik kazanırlar ve sicilden terkin anına kadar tüzel kişilik devam eder. Anonim şirket, hak ve fiil ehliyetini organları eliyle kullanır.

Amaç ve konu

Kanunen yasaklanmamış olan her türlü ekonomik amaç ve konular için anonim şirket kurulabilir ve faaliyet gösterebilir. Bu açıklama TTK madde 331'e dayanmaktadır. Ultra vires ilkesinin kalkması ile artık anonim şirketler açısından da şirket esas sözleşmesinde yazılı konularla sınırlı olarak faaliyette bulunma zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Ancak yine de şirket esas sözleşmesinde yine de faaliyet konularının yazılması gerekmektedir. Çünkü TTK madde 339/2-b hükmünde esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusunun esas sözleşmeye yazılması şart koşulmuştur.

Ortakların sınırlı sorumluluğu

Ortakların anonim şirketlerde sorumluluğu sınırlıdır. Bunun sınırı şu şekildedir, ortaklar şirkete getirmeyi taahhüt etmiş oldukları sermaye payı ile sınırlıdır. Yani ortağın tek borç ilkesi geçerlidir. Diğer önemli bir husus bu sorumluluklarının sadece şirkete karşı sorumlulukları vardır. Pay sahiplerinin sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlı olarak şirkete karşı sorumlu olacakları TTK madde 329/2'de düzenlenmiştir. Sonuç olarak şirketten alacağı olanlar ancak şirket mal varlığından alacaklarının karşılanması için talepte bulunabilecektir.

Ancak bu konuya ilişkin bir yargıtay içtihadında şöyle bir karar alınmıştır. Anonim şirketinin alacaklısı normal şartlar altında bu alacağı için şirketin ortağından herhangi bir talepte bulunamamaktadır. Fakat Ortağın taahhüt ettiği payın ödenmemiş Bir kısmı bulunmakta ise ve eğer bu pay normal şartlarda şirkete ödendiğinde şirketin alacaklısı olanın da borcunun ödenebileceği bir varsayımda ilgili alacaklı bir haciz ihbarnamesi ile şirketin ortağına alacağının ödenmesine dair bir ihbarname gönderebilir. Buradaki tartışmaların sebebi şirketin ortağının şirket için 3. Kişi kabul edilip edilememesine ilişkindir. Ancak ilgili içtihat ile birlikte şirket için 3. Kişi sayılacaktır ve şirketin ortağının belirlenen şartlar sağlandığında 3. kişi kabul edilebileceği ve haciz ihbarnamesi ile alacaklının borcunu anonim şirketinin ortağından talep edebileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anonim şirket türleri

Ortak sayısı açısından

1. Tek ortaklı anonim şirketler (kanun, sıkça karşımıza çıkan saman ortaklık uygulamalarının önüne geçmek için tek ortaklı anonim şirketi kabul etmiştir.)
2. Çok ortaklı anonim şirketler

Tâbi oldukları hükümler açısından

1. Türk ticaret kanunununa tabi anonim şirketler
2. özel kanun hükümlerine tabi anonim şirketler (sermaye piyasası kanunu, bankacılık kanunu, sigortacılık kanunu...)
3. Hakkında özel kanun çıkarılmış anonim şirketler (Merkez Bankası, iller Bankası)

Halka açık olup olmama açısından

1. Kapalı anonim şirketler
2. Halka açık anonim şirketler (ortak sayısı 500'ün üzerinde olan anonim şirketler veya payları borsada işlem gören şirketler)

Ölçekleri açısından

1. Küçük ölçekli anonim şirketler
2. Büyük ölçekli anonim şirketler
3. Orta ölçekli anonim şirketler.

(Bu ölçütler sanayi ve teknoloji bakanlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelikle düzenlenmektedir bunun dışında ttg'da 1522 ve 1523. Maddeler önemlidir)

Bağımsız denetime tabi olup olmamaları açısından

Anonim ortaklarının denetimine ilişkin madde kapsamında denetime tabi olacak şirketlerin cumhurbaşkanınca belirleneceği ifade edilmektedir.

Anonim şirketlere hakim olan ilkeler

1. Çoğunluk ilkesi

Anonim şirketlerde çoğunlukla oy çokluğu ilkesi geçerlidir. Ancak çok önemli kararlar bakımından oy birliği öngörülür. Çoğunluğun tespiti açısından kanun koyucu genel olarak sermaye payını esas almakla birlikte bazı hallerde oy çoğunluğunu bazı hallerde ise kişi sayısını esas almıştır. Örneğin yönetim kurulunda kişi esaslı bir oyu çoğunluğu mevcuttur. Bununla birlikte azınlığın korunmasına ilişkin de bazı haklar ya da eşit işlem ilkesi gibi ilkelerle çoğunluğun azınlığa zarar vermesinin de önüne geçinmek istenmiştir.

2. Haklardan sermayeye katılma oranında yararlanma ilkesi

Anonim şirketler sermaye şirketi olmaları sebebiyle şirketlerde ortaktan daha çok Ortağın getirmeyi taahhüt ettiği sermaye payı önemlidir. Bu sebeple oy hakkının kullanılmasında sermayeye katılma oranı belirleyici rol oynar. Bununla birlikte genel kurulun alacağı bir kararla bazı pay sahiplerinin genel kurula katılması konuşması veya öneride bulunması hiçbir şekilde engellenemez. İptal davası açma hakkı ya da bilgi isteme hakkı kaldırılmaz.

3. Devletin ilgilenmesi ilkesi

Anonim şirketlerinin anonimlik özelliği sebebiyle birbirine tanımayan sermaye sahiplerinin bir araya geliyor olmaları bazı tehlikeleri beraberinde getirebilir. Bu durumun önüne geçilebilmesi için devletin bunlarla ilgilenmesi gerekir. Devlet bu ilgisini farklı şekillerde göstermektedir,

- 1.) Ticaret Bakanlığı'nın iznini aramak
- 2.) Genel kurulda temsilci bulundurmak
- 3.) Şirketin yönetim kuruluna temsilci atamak
- 4.) Şirketleri dışarıdan denetlemek.

Suretiyle devlet ilgisini göstermektedir.

4. Emredici hükümler ilkesi

Anonim şirket esas sözleşmesi TTK hükümlerinden ancak bu kanunda izin verilen hallerde sapabilecektir. Yani bir kanun hükmü ancak esas sözleşme ile kararlaştırılabilir veya öngörülebilir ya da esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, aksi öngörülmemişse şeklinde açıkça izin verilmişse kanun hükmünden sapabilecektir.

Emredici hükümlerin ayrılığının yaptırımına ilişkin ise iki görüş bulunmaktadır. Bunlar, butlan görüşü ve hakim görüşüdür. Hakim görüşüne göre esas sözleşmedeki hüküm aykırılığın niteliğine göre iptal edilebilirlik veya yokluk yaptırımı uygulanacaktır. Hakim olan görüş budur.

5. Eşit işlem ilkesi

Anonim şirketlerde eşit işlem ilkesi işlemlerin türü ve işlemin taraflarına göre farklılık göstermektedir. Burada eşitlik, sayı olarak yani mutlak eşitlik veya orantılı nispi eşitlik olarak ortaya çıkar. Sayı olarak eşitlik bireysel haklar bakımından uygulanacaktır. (örneğin bilgi alma hakkı ya da dava Hakkı gibi.) orantılı eşitlikte ise esas olan işlemin eşit olması değil sonucun eşit olmasıdır. (Örneğin kardan veya tasfiye bakiyesinden pay alma) Kanun koyucu ise bazı durumlarda sayı olarak eşitlik ilkesini özellikle gözettiğini ve sayısal eşitlik ilkesinin uygulanmasını düzenleyen kuralların emredici mahiyette olduklarını söyleyebiliriz.

Türk ticaret kanunu eşit işlem ilkesinin bir yansıması olarak yönetim kurulu kararlarının butlanını düzenleyen 391 sayılı hükmünde eşit işlem ilkesine aykırı yönetim kurulu kararlarının butlanının tespiti imkan tanınmıştır.

6. Borçlanma yasağı

Pay sahiplerinin şirkete borçlanmaları kural olarak yasaktır. TTK madde 358 hükmüne göre pay sahipleri sermaye taahhüdünden Doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz. Bu şartlar sağlandığında şirkete borçlanabileceklerdir.

Pay sahibinin ilgili hükümde sayılan şartlar sağlanmadan borçlandığı takdirde pay sahibi de söz konusu borcu verenler yani yönetim kurulu üyeleri 300 günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılırlar bu hüküm ise TTK madde 562'de yer almaktadır. Bunun dışında eğer koşullar varsa TCK madde 165 çerçevesinde de cezalandırılmaları söz konusu olabilir.

Yönetim kurulu üyelerinin belirli dereceye kadar yakınlarından da nakit borçlanılamaz (395/2). Eğer borçlanılırsa alacaktı bu tutarlar oranında şirket borçları için doğrudan takip edilebilir.

7. Sermayenin korunması ilkesi

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki sermaye ve malvarlığı aynı şeyler değildir ve her zaman eşit olmazlar. Anonim şirket alacaklılara karşı yalnız mal varlığı ile sınırlı şekilde sorumlu olduğundan şirket sermayesinin korunması şahıs şirketlerine kıyasla çok daha fazla önemlidir. Kanun koyucu anonim şirket sermayesinin korunabilmesi için şirketin kuruluşu aşamasından itibaren uyulması gerekli katı kurallarını görmüştür bunlardan bazıları şunlardır,

- Sermayenin tamamının kurucular tarafından taahhüt edilmesi
- İtibari değerinin (nominal değer) altında pay çıkarılamaması. Yani eğer 1000 TL taahhüt edilmişse yalnızca 1000 TL tahsil edilecektir daha azı tahsil edilemez daha fazlası tahsil edilecek ise agio şeklinde tahsil edilebilir ve yedek akçe olarak kullanılır.
- Nakit sermaye koyma borcunun en az dörtte birinin peşin ifası
- Kar payının sadece safi kardan ödenebilmesi
- Sermaye için faiz ödenmesinin yasak olması
- Sermayenin belirli oranların üstünde azalması halinde gerekli tedbirlerin alınması zorunluluğu
- Şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesinin koşullara bağlı olması
- Kanuni yedek akçe ayrılmaz zorunluluğu (zarar için kenara ayrılması gereken miktar) yer almaktadır.

Anonim şirketin kuruluşu

Anonim şirket iki şekilde kurulabilir,

- 1.) Basit kuruluş:** sadece nakit sermaye ile kuruluş söz konusudur.
- 2.) Nitelikli kuruluş:** nakit yerine başka bir mal varlığı unsuru yani ayın sermaye olarak şirkete konulur. Nakit sermaye dışındaki her türlü sermaye ayın sermaye kabul edilir ve nitelikli kuruluşu oluşturur.

Esas sözleşmenin hazırlanması

Bu sözleşme Anonim şirketler için çok önemlidir çünkü anonim şirket kurmak isteyen kişi veya kişiler öncelikle kurmak istedikleri anonim şirketin anayasası hükmünde olan ve şirketin işleyişinde temel alınacak esas sözleşmeyi hazırlamak zorundadırlar. Ve sözleşmeyi hazırlayanlar kurulacak müstakbel şirketin kurucusu konumunda olacaklardır. Kurucular gerçek veya tüzel kişi olabilir. Bu kurucuların ilgili anonim şirkette pay sahibi olması zorunlu bir unsur değildir.

Esas sözleşmenin içeriği ise TTK madde 339'da düzenlenmiştir. Burada yazan unsurların bir kısmı yine sözleşmede öngörülmek koşuluyla hükümden farklı bir uygulamaya karar verebilir. Bunun dışında esas sözleşmenin yazılı şekilde yapılması gerekir. Bir diğer önemli unsur ise bütün kurucuların imzalarının noterde onaylanması veya esas sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması şarttır. Ayrıca esas sözleşmenin anonim şirketlere ilişkin TTK hükümlerinden sapılabilmesi için kanunda bunu açıkça izin verilmiş olması gerekir. TTK madde 340 emredici hükümler başlığıyla bu konuyu düzenlemektedir. Bu madde bizim için çok önemlidir. Uygulamada ise özellikle ticaret odaları tarafından hazırlanmış olan örnek sözleşmelerin kullandığı görülmektedir.

Esas sözleşmede yer alması zorunlu olan unsurlar ve ihtiyari unsurlar ayrı ayrı ele alınabilir. Kitaba göre yer alması zorunlu olan unsurlardan birkaçı hocamızca

ihtiyari unsurdur. Hocamızınkini esas alarak zorunlu ve ihtiyari unsur ayrımını yapacağım.

Esas sözleşmede yer alması zorunlu unsurlar

1. Kurucu/kurucular

- Kurucular gerçek kişi veya tüzel kişi olabilirler.
- Bu kişilerin hak ehliyetinin olması yeterlidir.
- Kurucuları diğer pay sahiplerinden ayıran şey kuruluş aşamasında sözleşmeyi imzalamalarıdır.

2. Ticaret unvanı

- Tacirin ticaret unvanını düzenlediği kısımda açıkça anonim şirketinin ticaret unvanını nasıl oluşturulacağı belirlenmiş olduğundan yeni kanun döneminde de anonim şirketin bir ticaret unvanını alması zorunluluğu vardır.

3. Şirket merkezinin bulunacağı yer

- Anonim şirketin merkezi Türkiye'nin herhangi bir yerinde bulunabilir.
- Bu merkez, şirketin tescil edileceği ticaret sicilinin belirlenmesi açısından ve şirkete karşı açılacak ya da şirketle ilgili davalarda görüleceği yetkili mahkemenin belirlenmesi açısından önemlidir.
- Şirketin tek bir merkezinin bulunması gerekir.
- Sözleşmede yer alan merkezin değiştirilebilmesi için esas sözleşmede değişiklik yapılması gerekir ve Merkez yurt dışına taşınacaksa buna ilişkin genel kurul kararının tüm pay sahiplerinin oy birliği gerekir. Çünkü burada şirketin tabiiyetinin değişmesi söz konusudur.

4. Şirketin işletme konusu

- İlgili maddede açıkça şu denilmektedir, “esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış işletme konusu” Bu sebeple ekonomik amacını gerçekleştirmek için faaliyet konularının belirlenmiş olması zorunludur.
- Bu konuda farklı görüşlerin olması ve uygulamada farklı durumların ortaya çıkmasının sebebi ultra viresin kanundan kaldırılmış olmasıdır. Ancak yine de bu bir zorunlu unsur kabul edilmektedir.
- Şirketin işletme konusunun hâlâ zorunlu tutulmasının sebeplerinden biri, süreklilik arz eden bir konu aşımı için devletin şirketi fesih hakkı ile baskılayabilme durumunun ortadan kalkmamasıdır böylece 3. kişiler korunmuş olur ve işlem güvenliği tesis edilir.

- Bir diğer sebep ise infisah sebeplerinden biri olan şirketin konusuz kalmasının tespit edilebilmesi için şirketin işletme konusunun esaslı sözleşmede yazılması zorunlu bir durumdur.

5. Şirketin sermayesi ile her payın itibari değeri bunların ödenmesinin şekil ve şartları

- Buradaki itibari değer bir diğer anlamıyla nominal değer, taahhüt edilen payın en az taahhüt edilen miktar kadar şirket kasasına girmesini ifade eder. Ancak bundan daha fazlası da şirkete verilebilir. Bu fazla verilen ise şirkete fon sağlar. Bir örnek vermek gerekirse taahhüt edilen payın 1.000 TL olduğunu düşünelim. Yani pay sahibinin payının nominal değeri ya da itibari değeri yahut şirket kasasına koyması gereken minimum değer 1000 TL'dir. Daha fazlasını da örneğin 1500 TL'sini de kasaya koyabilir. Bu durumda bu 500 TL agiolu pay olur ve şirkete fon sağlar.
- İtibari değeri olmayan paylar çıkarılamaz itibari değer en az 1 kuruştur.
- Esas sermaye bakımından asgari görülen miktar 250.000 TL'dir. Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde ise 500 bin TL'dir.
- Sermaye nakit olarak ödenecek ise şirketin kuruluşundan önce en az %25'inin ödenmesi gerekir. Kalan miktarında tescilden başlamak üzere en geç 24 ay içerisinde ödenmesi şarttır.
- Pay karşılığı olan sermaye taahhüdü nakit dışında unsurlarla karşılanacak ise bunların şirketin kuruluşundan önce şirkete getirilmesi gerekir. Bu amaçla ayın sermayeye mahkemelerce atanmış bağımsız bilir kişilerce değer biçilmesi gayrimenkullerin veya sicile kayıtlı mal varlığı unsurlarının ilgili sicile şerh verilmek suretiyle şirkete tahsis edilmesi ve menkul varlıkların ise güvenilir bir kişiye tebliğ edilmesi gerekir.

6. Yönetim kurulu üye sayısı, bunlardan imzaya yetkili olanlar ve ilk yönetim kurulu üyeleri

- Yönetim kurulu üye sayısı 1 veya daha fazla olabilir. Üyelerin tamamı imzaya yetkili olabileceği gibi bunların sadece birine veya bir kısmına imza yetkisi verilebilir. İmzayı etkili olanların, üye sayısının, ilk yönetim kurulu üyelerinin kimler olduğu teker teker esas sözleşmede yer alması zorunludur.
- Sonraki süreçte seçimlerle birlikte değişen yönetim kurulu üyelerinin esas sözleşmede gösterilmesine gerek yoktur.

7. Şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı

- Anonim şirkete ait ilanların hangi yöntemle ve ne şekilde yapılacağı hususunda şirket esas sözleşmesinde bunların gösterilmesi zorunludur.

8. Pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları

- Pay sahiplerinin her birinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ile miktarlarının da şirket esas sözleşmesinde yer alması gerekir.

9. Şirketin hesap dönemi

- Her ne kadar finansal tabloların yıllık olması zorunluluğu hesap döneminizle vergi düzeni sebebiyle yıllık olması gerekliliği karşısında şirketin hesap dönemi belirlemesi mümkün olmasa da kanun gereği şirketin hesap döneminin yıllık olduğu ve bunun 1 Ocak ile 31 Aralık olarak şirket sözleşmesinde yer alması zorunludur. Zorunlu bir unsurun şirket sözleşmesinde yer almaması halinde ise sicil müdürü tescil'den imtina edebilecektir.

Esas sözleşmesinde yer alabilecek ihtiyar unsurlar

1. Pay senetlerinin türü

Anonim şirket pay senetleri nama veya hamiline yazılı olabilir. Eğer şirket esas sözleşmesinde payların senede bağlanacağı öngörülürse senetlerin hamiline ya da nama yazılacağı belirtilmelidir. Yani eğer getirilecek pay senedi nama ya da hamiline yazılı senetse bu esas sözleşmede belirtilmelidir.

2. Devir sınırlamaları

Kanuni sınırlandırılmaların esas sözleşmede yer alması gerekli değilken devir eğer iradi olarak sınırlandırılmak isteniyorsa bu hususun esas sözleşmede belirtilmesi gerekir. Bununla birlikte nama yazılı payların ve pay senetlerinin devri sınıflandırılabilir.

3. Kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket karından sağlanacak menfaatler

Anonim şirketin kurucularına yönetim kurulu üyelerine ve diğer başka kişilere şirket karından menfaat sağlanması söz konusu olacaksa bunların da şirket esas sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur.

4. Genel kurulun toplantıya nasıl çağırılacağı pay sahiplerinin oy hakları

Aslında Anonim şirket genel kurul toplantılarına çağrının nasıl yapılması gerektiği TTK madde 414'te yazılıdır. Buna göre çağrının şirketin internet sitesinde Türkiye ticaret sicili gazetesinde ve şirket sözleşmesinde yer alan şekilde yapılması zorunludur. Yani eğer şirket sözleşmesinde ilgili hükümde yer alan şekillerin dışında bir çağrı usulü benimsenmişse bunun da esas sözleşmede yazılı olması gerekir. Yani

eğer ek çağrı usulü öngörölmek isteniyorsa bunu esas sözleşmede belirtmek şartıyla yapabilirler.

5. Varsa şirketin süresi

Anonim şirket bir süreye bağılı olarak faaliyet göstermek üzere kurulmaktaysa bu sürenin de şirket esas sözleşmesinde belirtilmesi gerekir. Uygulamada ise şirketlerin bir süreye bağılı olarak kurulmadıkları görölmektedir.

6. Şartlı sermaye artırma yöntemi veya kayıtlı sermaye sistemi kabul edilmişse buna ilişkin hususlar

Anonim şirketlerde esas sermaye sistemi yanında kayıtlı sermaye sistemi de benimsenebilir. Buna göre eğer kayıtlı sermaye sisteminin benimsenmesi veya şartlı sermaye artırım yönteminin kabulü halinde bunlara ilişkin hususlarında şirket esas sözleşmesinde belirtilmesi gerekir.

Şartlı sermaye artırım: üçüncü bir kişinin sermayeye 200 bin TL borç verdiğini varsayalım. Şirket ise bu borcun ödenmesi yerine şirket için pay vermeyi teklif edebilir. Eğer alacaklı da bu teklifi kabul ederse sermayenin artırımına gidilerek alacaklıya borcu kadar şirkette pay verebilir. Örneğin ilgili durumda sermayenin bir milyon TL olduğunu varsayalım bu durumda sermaye öncelikle 1 milyon 200 bin TL'ye çıkarılacak ve bu esas sözleşmede belirtilecektir ardından ilgili 200.000 TL'lik pay alacaklıya verilecektir.

Kayıtlı sermaye sistemi: esas sözleşmede hüküm koymak şartıyla belirli bir Aralık sermaye bakımından arttırılabilir veya eksiltilebilir. Örneğin kararlaştırılan sermaye aralığı 1 milyon ile 1 milyon 500 bin TL arasında ise ve bu durum esas sözleşmede belirtilmişse. Sermayede bir değişikliğe gidilmesi varsayımında esas sözleşmede ayrı bir belirtmeye gerek kalmaksızın Bu aralıklar içerisinde değişimler yapılabilir.

7. Tanınan imtiyazlar

İmtiyaz, paya tanınan üstün ve ayrıcalıklı haktır. Anonim şirkette bazı paylara imtiyaz tanınmak isteniyorsa bunların şirket esas sözleşmesinde belirtilmesi gerekir. İmtiyazlar paylara tanınabilir ancak istisna belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine de tanınabilir yani farklı pay grupları oluşturulması ve farklı imtiyazlar tanınması uygundur.

mot: Esas sözleşme zorunlu unsurları içermiyorsa ne olur?

Sicil müdürü tecil etmekten imtina edebilir. Ticaret sicil müdürü buna rağmen esas sözleşmeyi sicile tescil ederse kanun hükmü gereğince sicile tescil olmuş şirketin yokluğuna karar verilemez Burada yine üçüncü kişiler korunmaktadır. Madde 353 sebebi ile 3 aylık hak düşürücü süre içinde fesih davası açılmalıdır bu fesih ileriye etkili olacaktır ve şirketi sona erdirecektir. İlgililer bu hak düşürücü sürede bilmelerine rağmen fesih bildiriminde bulunmazlarsa ilgililer adına sorumluluk doğacaktır. Zarar

görenler sorumluluk davası açarak ya da tazminat davası açarak ilgili zararın giderilmesini talep edebileceklerdir.

Anonim şirketin kurulması

Esas sözleşmenin kurucu veya kurucularla asgari içeriğe sahip bir şekilde hazırlanması veya hazırlanması işlemini müteakip sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısıyla veya esas sözleşmenin noterce imzaların onaylanması suretiyle anonim şirket kurulur.

Ön anonim şirket ya da ön şirket olarak adlandırılan aşamanın etkisi ve sonuçlarının kanunda düzenlenmemiş olması haklı olarak eleştirilmiştir. Kanaatimizce anonim şirket tüzel kişilik kazanıncaya kadar geçen süreçte iç ilişkide ve dış ilişkide adi şirket hükümleri uygulanmalıdır. Tescil, ön anonim şirketin anonim şirket olmasını sağlar.

Sermayenin kısmen veya tamamen ödenmesi

Esasında ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilebilecek olan şeyler TTK madde 127 hükmünde sayılmıştır. Ancak bunlardan bazıları anonim şirkete sermaye olarak konulması yasaktır. TTK madde 342/1 hükmünde sermaye olarak konulabilecek unsurların nitelikleri belirlenmiş ve bazı unsurların da hiçbir şekilde sermaye olarak konulamayacağı belirtilmiştir. Buna göre bir aynın sermaye olarak anonim şirkete getirilebilmesi için,

- 1.) Üzerinde sınırlı ayni hak, haciz veya tedbir bulunmamalı
- 2.) Nakten değerlendirilebilir olmalı
- 3.) devrolulabilir olmalı

Bunun dışında hiçbir şekilde sermayeye getirilemeyecek olan şeyler ise,

- 1.) Hizmet edimleri
- 2.) Kişisel emek
- 3.) Ticari itibar
- 4.) Vadesi gelmemiş alacaklar, anonim şirkete hiçbir şekilde sermaye olarak getirilemezler.

Esas sözleşmenin hazırlanması ve imzaların noter tarafından onaylanmasını veya ticaret sicili müdürü veya yardımcısı huzurunda imzaların atılmasını takiben yapılması gereken işlemler,

1. Nakit olarak taahhüt edilen sermayenin en az %25'inin ödenmesi (kalan kısım ticaret siciline tescilden itibaren en fazla 24 ay içinde ödenmelidir.)
2. Ödemeler kurulmakta olan şirket adına bir bankada açılacak özel bir hesaba yatırılır. İspat açısından bankaya yapılan ödeme, banka tarafından ticaret sicili müdürlüğüne hitaben yazılacak bir banka mektubu ile olur. Şirketin tüzel kişilik kazandığının ticaret sicili müdürlüğüne bildirilmesi ile hesap üzerinde şirkette tasarrufla bulunabilir.

Şirket, esas sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylandığı veya şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalandığı tarihten itibaren 3 aylık süre içerisinde tüzel kişilik kazanmazsa bu hususu doğrulayan ticaret sicili müdürlüğü yazısı üzerine ödenmiş olan bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilir.

Eğer taahhüt edilen unsur bir taşınmaz ise bilirkişi tarafından belirlenen değeri üzerinden tapuya şerh verilir. Taahhüt edilen sermaye unsurunun nakit dışı bir değer olması halinde şirketin tüzel kişilik kazanmasını müteakip bunlar üzerindeki mülkiyet hakkını şirket Malik sıfatı ile doğrudan kullanmaya başlayabilir.

Anonim şirketin paylarının kuruluştan sonra halka arz edilecek olması durumunda pay sahiplerinin ödenmesine dair TTK madde 344 yerine TTK madde 346'daki istisna uygulanacaktır.

Gerekliyse bakanlık izni

Ticaret bakanlığınca çıkarılacak tebliğ ile faaliyet alanları belirlenip ilan edilen anonim ortakların bakanlığın izniyle kurulabileceği ifade edilmiştir. Bu tebliğe göre,

1. Bankalar
2. Finansal kiralama şirketleri
3. Faktoring şirketler
4. Tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri
5. Varlık Yönetim şirketleri
6. Sigorta şirketleri
7. Anonim şirket şeklinde kurulan holdingler
8. Döviz büfesi işleten şirketler umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler
9. Tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri
10. Ürün ihtisas borsası şirketleri
11. Bağımsız denetim şirketleri
12. Gözetim şirketleri
13. Teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri
14. Sermaye piyasası kanunu tabi şirketler
15. Serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketler

Bunların kuruluşları ve esas sözleşme değişiklikleri Bakanlığının iznine tabi olacaktır. Ancak kayıtlı sermaye sistemine kabul edilen sermaye piyasası kanuna tabi halka açık anonim şirketlerin kayıtlı sermaye tavanı içinde yapacakları sermaye artışlarında bakanlık izni aranmaz.

Ticaret siciline tescil ve ilan

Anonim şirket merkezin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanacağından şirket esas sözleşmesi'nin diğer belgeler ile birlikte sicil müdürlüğü'ne verilmesi ve tescilin yaptırılması gerekir. Bu hüküm TTK madde 354'te yer almaktadır. Sicile tescil için kuruculara tanınan süre, bakanlığın iznine tabi

şirketler açısından iznin alınmasından itibaren, diğer Anonim şirketler açısından şirket esas sözleşmesinde yer alan imzaların noterce onaylanması işleminden veya esas sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması tarihinden itibaren 30 gündür. Bu süre hak düşürücü bir süre değildir.

TTK 345'te ise, noter olay tarihinden veya esas sözleşmenin ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzalanması tarihinden itibaren 3 ay içerisinde tüzel kişiliğin kazanılmaması halinde bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine ödenmemiş olan sermaye bedellerinin sahiplerine geri verileceği ifade edilmiştir. Sicil müdürlüğünden alınan Bu yazı bankaya ibraz edilip kurucu ya da kurucular tarafından payı geri alınabilir. 3 ay içerisinde kurulmayıp örneğin 6 ay sonra da kurulabilir. Ancak buradaki sorun ilgili, eğer payını geri alabiliyorsa ve bu durumda bankaya ilgili belgeyi ibraz edip payını geri alırsa artık tescil yapılamaz.

Ticaret siciline yapılacak tescil, şirkete tüzel kişilik kazandırır. Tescil kurucu etkiye sahiptir ilan ise açıklayıcı etkiye sahiptir.

Kuruluştan sonra payların halka arz edilmesi

Payların kuruluştan sonra halka arz edilebilmesi için ilgili şirketin,

1. Esas sözleşmesinde hüküm bulunmalı
2. Taahhüt ve garanti edilmiş nakit karşılığı payların sahipleri tarafından
3. Şirketin tüzel kişilik kazanmasının müteakip 2 aylık süre içerisinde halka arzı gerçekleşmelidir.

Pay senetleri, sermaye piyasası mevzuatına göre halka arz edilir.

Kuruluş işlemlerindeki eksiklik veya aykırılıkların yaptırımı

TTK madde 353'e göre, anonim şirketin tüzel kişilik kazanmasından sonra kuruluş işlemlerinde bir eksiklik veya hukuka aykırılık ortaya çıkarsa artık şirketin yokluğu veya butlanı ileri sürülemez. Bu işlemler için ancak şirketin feshi davası açılabilir. Fesih davası açılabilmenin şartları ileride işlenecektir. Bunun dışında dava şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde şirketin tüzel kişilik kazanmasından itibaren 3 aylık süre içerisinde açılmalıdır.

Kuruluş sırasında yapılan işlemlerden ortaklığın sorumluluğu

Anonim şirketin kuruluş işlemleri sırasında ve tüzel kişilik henüz ortaya çıkmadan önce kurucular tarafından şirket adına işlem yapılmış olması halinde bu işlemlerden doğacak sorumluluk TTK madde 355/2 hükmünde özel olarak düzenlenmiştir.

Buna göre, "tescil'den önce şirket adına işlem yapanlar ve taahhütlere girenler Bu işlem ve taahhütlerden şahsen ve müteselsilen sorumludurlar. Ancak işlem ve taahhütlerin ileride kurulacak şirket adına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline tescilinden sonra 3 aylık süre içinde Bu taahhütler şirket tarafından kabul

olunmuşsa yalnız şirket sorumlu olur.” 3. fıkra ise şu şekildedir “ şirketçe kabul olunmadığı takdirde kuruluş giderleri kurucular tarafından karşılanır. Bunların pay sahiplerine rücu hakları yoktur.”

Kanuna karşı hile

TTK madde 356 fıkra 1 hükmüne göre, “şirketin tescilinden itibaren 2 yıl içinde bir işletme veya ayının sermayenin onda birini aşan Bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeler genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmedikçe geçerli olmaz. Bu sözleşmelerin onaylanmasından ve tescilinden önce bunların ifası amacıyla yapılmış olan ödemeler dahil her türlü tasarruf geçersizdir.”

ANONİM ŞİRKET YÖNETİM KURULU

- Anonim şirketlerde yönetim kurulu icra organıdır.
- Yönetim kurulu anonim şirketlerde zorunlu bir organdır.
- Diğer zorunlu organlar bakımından ise yönetim kurulu arasında herhangi bir astlık üstlük ilişkisi yoktur.

Kurul organ olarak yönetim kurulu

Tüzel kişiler hak ve fiil ehliyetini organlar eliyle kullanırlar. Burada fiili organa daha değinmekte yarar vardır. Fiili organ, şirketin resmi organı değildir ancak DeFacto bazı görevleri yerine getirir şirket yönetir veya şirketin iradesinin oluşumunda etkisi vardır. Hakim şirket buna örnek olarak gösterilebilir. Bu tanımı da göz önünde bulundurarak, TTK madde 553'teki yöneticiler kavramı fiili yönetim kurulu üyelerini de kapsadığı ilgili hükmün gerekçesinden anlaşılmaktadır.

TTK 553 kapsamında yönetim kurulu üyelerinin, kanunda ya da esas sözleşmede yer alan yükümlülüklerini kusurları ile ihlal etmesi durumunda, anonim şirket, pay sahipleri ve alacaklıların zarara uğramaları sonucunda, yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak dava sorumluluk davası olarak adlandırılır.

Anonim şirketlerde yönetim kurulu kural olarak yetkilerini bizzat kullanmak zorunda ise de bazı hallerde yönetim ve temsil yetkisini delege edilmesi mümkündür. Ancak bu hallerde bile gözetim ve denetim görevi ve dolayısıyla sorumluluğu da devam edecektir.

Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm yoksa yönetim kurulu bir ya da daha çok sayıda üyeden oluşur. Bu üye sayısının şirket esas sözleşmesinde gösterilmesi gerekir.

Yönetim kurulu üyelerinde aranacak özellikler

Anonim şirketlerin yönetim kurulunda gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilerde görev alabilmektedir. Yani şirketin ortağı olsun ya da olmasın tüzel kişinin yönetim kurulunda doğrudan görev alması mümkündür. Buradan da anlaşıldığı üzere yönetim kurulunda olabilmek için pay sahibi olma zorunluluğu yoktur. Bunun dışında tüzel

kişinin yönetim kurulunda üyeliğini kullanabilmesi için tüzel kişi adına bir temsilci belirlenmesi gerekmektedir. Ve bu temsilci ancak toplantıları şirket adına katılabilecektir. Seçilen kişi yönetim kurulunda değildir sadece tüzel kişiyi temsil eder. Örneğin x anonim şirketinin yönetim kuruluna üye olduğunu düşünelim. Bu durumda x aşı'yi temsil etmek üzere bir gerçek kişi belirlenecektir.

Üyeliğe seçilme veya atanma koşulları

1. Vatandaşlık (yönetim kuruluna seçilmek veya atanmak bakımından gerçek kişiler açısından Türk vatandaşı olma veya tüzel kişiler açısından merkezin Türkiye'de bulunması gibi zorunluluklar kural olarak aranmamaktadır. Ancak esas sözleşmede aksi belirlenebilir. TTK 363/2)
2. Yerleşim yeri (gerçek kişiler bakımından Türkiye'de yerleşim yeri sahibi olma zorunluluğu kural olarak yoktur yine aksi esas sözleşme ile kararlaştırılabilir. Merkezi yurt dışında bulunan işletmelerin Türkiye'deki şubeleri için yerleşim yeri Türkiye'de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atanması gerekir.
3. Ehliyet (anonim şirket yönetim kuruluna atanacak veya seçilecek gerçek kişilerin tam ehliyetli olması şarttır. Bu hüküm TTK madde 359/3'te geçmektedir. Tam ehliyetli olma şartı yönetim kurulundaki tüzel kişinin temsilcisi bakımından da gereklidir.
4. Seçilme engellerinin bulunmaması (TTK madde 359/4 hükmünde üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engel kabul edilmiştir. Üyeliği sona erdiren sebepler ise kanundan doğabileceği gibi esas sözleşmeden de doğabilir. Bunun dışında esas sözleşmeye konulacak hükümle gerçek kişi yönetim kurulu üyeleri açısından yaşa ilişkin veya toplam üyelik süresine ilişkin ya da eğitimine ilişkin yahut tekrar seçilmeye ilişkin koşullar öngülebilir. Bunun dışında tüzel kişinin yönetim kuruluna atanacak temsilcisinin iflas etmiş olması seçilme engeli olarak görülebilir mi bu soru bakımından kanun koyucu suskundur. Hocamız ise temsilcilerin de şartları sağlaması gerektiği aksi halde kanunun dolaşılması anlamına geleceğini ifade etmektedir. Bağımsız denetçinin aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olabilmesi mümkün müdür sorusunda ise hocamız bağdaşmaz bir durum ifadesini kullanmıştır. Devlet memurları yönetim kurulu üyesi olabilir mi sorusuna ise ticaretten men edilenler seçilmişse üyeliği geçersiz olmayacaktır ancak tabi olduğu kanundaki idari yaptırımlara katlanması gerekmektedir denilmiştir. Avukatlık kanunu madde 12/f hükmüne ayrıca bakılmalıdır.

Yönetim kurulu üyelerinin görev süresi

Yönetim kurulu üyeleri her bir atama veya seçilmede en çok 3 yıl için görevlendirilirler. Bunun dışında görev süresi dolan üyelerin tekrar seçilmesine engel bulunmamaktadır. Esas sözleşmede 3 yıldan daha fazla bir süre öngörülemezken daha kısa bir süre öngörülebilir. Bu duruma uyulmaması kısmi butlanı doğurmakla birlikte yönetim kurulu üyeliğini aşan süreler yok hükmünde olmalıdır.

Tescil ve ilan

Anonim şirketlerde ilk yönetim kurulu üyelerinin şirket esas sözleşmesinde yer alması zorunluluğu sebebiyle sözleşmenin tescil ve ilanı ile ilk yönetim kurulu üyelerinin isim veya ünvanları da ticaret siciline tescil ve Türkiye ticaret sicil gazetesine ilan edilmiş olacaktır. Bunun gerekliliği de TTK madde 354/1-g hükmünde yer almaktadır. Sonradan yapılacak değişiklikler de sicile tescil ve ilanı gerektirir.

Yönetim kurulunun oluşturulması

A) Esas sözleşme ile atanma

Anonim şirketinin kuruluşunda ilk yönetim kurulu üyeleri şirket sözleşmesinde yer almalıdır. Bu hükümde TTK madde 339'da yer almaktadır. Görüldüğü üzere birçok değiştirdiğimiz bu madde oldukça önem arz etmektedir hocamız da defaatle üzerinde durmuştur. Yönetim kurulunda sonradan yapılacak değişiklikler yani yeni üyelerin seçilmesinin bir şirket sözleşmesi değişikliği olarak esas sözleşmeye işlenmesi gerekmez.

B) Genel kurul tarafından seçilme

Şirketin kuruluşundan sonra seçilecek tüm yönetim kurulu üyeleri kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde **genel kurul** tarafından seçilir. Genel kurul tarafından yapılacak olan bu seçimler için ttk'da özel bir toplantı ve karar nisabı öngörülmemiştir. Yani üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve toplantının çoğunluğu ile karar alınır. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, nisapların hafifletilemeyeceği ancak ağırlaştırılabileceğidir.

Birlikli oy, şirket içerisinde azınlıkta olan pay sahiplerine yönetim kuruluna üye seçme imkanı sağlayan bir sistemdir. Esas sözleşmede yazılması kaydıyla birlikli oy kullanılabilecektir.

Yönetim kurulu üyelerinin seçimine ilişkin genel kurulunun bu yetkisi devredilemez yetkilerden olup bu yetki yönetim kuruluna veya başka bir kişiye devredilemez ve vazgeçilemezdir. Ayrıca gerekli şartların sağlanması kaydıyla genel kurul kararı ile yönetim kuruluna yedek üye seçilmesi de mümkündür.

Yönetim kurulu üyelerinin seçiminde belirli pay gruplarını esas sözleşme ile yetki verilmesi de mümkündür. Yönetim kurulu üyelerinin seçiminde her bir üye için ayrı oylama yapılması gerekir.

C) Kamu tüzel kişilerinin yönetim kurulunda temsili

TTK madde 334'te, kamu tüzel kişileri pay sahibi olmasalar bile şirket esas sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirket yönetim kurulunda temsilci bulundurabilir. Bu hüküm özel hüküm mahiyetinde olduğundan madde 359/2 hükmündeki sınırlandırmaya tabi olmaksızın sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla kamu tüzel kişisine yönetim kurulunda birden çok temsilci bulundurma hakkı verilebileceği gibi birden çok kamu tüzel kişisine de bu hak verilebilmektedir.

D) Yönetim kurulu tarafından seçilme (kooptasyon)

Yönetim kurulunun 2'den fazla kişiden oluşması ve yönetim kurulu üyeliklerinden birinin boşalması halinde geride kalan yönetim kurulu üyeleri toplanarak boşalan üyeliğe seçim yapabilmektedir. Bu şekilde seçilen üye yapılacak ilk genel kurulun onayına sunulur. Genel kurul toplantısında bu kişinin yönetim kurulu üyeliği onaylanabileceği gibi başka bir kişi de üyeliğe seçilebilir. Bu yöntemle seçilen kişi genel kurul tarafından onaylanırsa selefinin süresini tamamlayacak süre kadar görev yapar. Yani boşalan üyelik süresinin kalan kısmı 2 yılsa yalnızca 2 yıl boyunca görev yapacaktır. Bu kısım çok önemli sınavda çıkacak.

E) Sermaye piyasası kurulunca atama

Sermaye piyasası kurulu bazı hallerde halka açık anonim şirketlere yönetim kurulu üyesi atama yetkisine sahiptir. Detaylar sermaye piyasası kanunu'nun 128 maddesinde yer almaktadır.

F) Belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi

Anonim şirketi yönetim kurulunda belirli pay gruplarına özellik ve nitelik ile belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa temsil edilebilme Hakkı verebilirler. Bunun için esas sözleşmede hüküm bulunması gereklidir. TTK madde 360'a göre yönetim kurulunda temsil edilme Hakkı tanınan paylar imtiyazlı pay olarak kabul edilmiştir. Halka açık anonim şirketlerde bu şekilde imtiyaz tanınarak seçilebilecek yönetim kurulu üye sayısı yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamaz.

Yönetim kurulu üyeleri ile şirket arasındaki ilişkinin hukuki niteliği

Yönetim kurulu üyesinin genel kurul tarafından seçilmesi ve seçilen kişinin bunu kabul etmesi ile şirket ve ilgili üye arasında bir sözleşme ilişkisi kurulur. Bu ilişkinin hukuki niteliği ise tartışmalıdır.

Yönetim kurulunun yönetim ve temsil yetkisi

A) yönetim yetkisi

Yönetim kurulunun temel görevi şirketin yönetimidir. Yönetim yetkisi eğer delege edilmemiş ise tüm yönetim kurulu üyelerine aittir. Bu çıkarım TTK madde 367/2'ye göre yapılmaktadır. Yönetim alanında tek yetkili organ yönetim kurulu değildir. Genel kurulda örneğin kar payını nasıl kullanılacağına karar vermek suretiyle yönetim alanındaki yetkileri kullanır.

Genel kurul ve yönetim kurulunun yetkileri arasındaki sınır ise TTK madde 374/1 hükmü ile belirlenmiştir. Yönetim kurulu, Şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almayı yetkilidir. Buna yetki karinesi denilmektedir.

Türk ticaret kanunu organlar arasında eşitlik esasına dayalı bir sistem benimsemiştir.

Devredilmez ve vazgeçilmez görev ve yetkiler, yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri TTK madde 375'te bir liste halinde sayılmıştır. Oldukça önem arz eden bir maddedir. Bu maddede sayılan yetkilerin devri yasak olduğu gibi yönetim kurulunun bu yetkilerden mahrum bırakılmasına da izin verilmemiştir.

Yönetim kurulu sayılan yetkileri bizzat kendisi kurulu olarak kullanır ve sorumluluğu da kendisi taşır. Yönetim kurulunun devri mümkün olmayan yetkileri yalnızca madde 375'te sayılanlarla sınırlı olmayıp başkaca yetkiler de bulunmaktadır. Buna göre aşağıda 375'te sayılanlar ve sayılmayanlar olmak üzere ikili bir ayırım yapıp inceleme yapılacaktır.

TTK madde 375'te sayılanlar

1.) Şirketin üst düzey yönetimi

Hükümde sayılan ilk madde, şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesidir. Böylece yönetim kuruluna şirketin günlük işlerini delege etme imkanı sağlanmıştır. Üst düzeyde yönetim kavramı esas itibarıyla şirketin stratejik amaçlarının oluşturulması ve bu amaçlara ulaşmak için gerekli araçların tespiti ile şirket yönetim organlarının tespit edilen amacı takip edip etmediklerinin kontrolü kastedilmektedir. Maddede sayılan görevlerin birçoğu üst yönetim görevini somutlaştırılmasından ibaret olup üst düzeyde yönetim kavramı sayılan bu yetkilerin kısa bir ifadesi olarak görülebilir.

Yönetim kurulu şirket stratejilerini esas sözleşmede yer alan işletme konusu sınırları içerisinde belirler. Yönetim kurulu tarafından belirlenen stratejiler ile ilgili talimatların verilmesi devredilemez görev ve yetkiler arasındadır.

2.) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi

2 yetki ise şirket yönetim teşkilatının belirlenmesidir. Bununla yönetim kurulunun şirket yönetiminin amacı uygun bir şekilde tesisinden sorumlu olduğu ifade edilmiştir. Bir örnek vermek gerekirse esas sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla yönetim kurulu çıkaracağı iç yönergeye göre devre mümkün yetkileri delege ederek kendisi yalnızca devredilemez yetkileri üstlenebilir.

Yetkinin tebritlemez mahiyette olan kısmı yönetim kuruluna doğrudan tabi olan en üst yönetimin tanımlanması hiyerarşinin ve rapor verme düzenin belirlenmesi ile görev alanlarının sorumlulukların belirlenmesidir buna karşılık daha az kademedede yer alan şirket çalışanlarının organizasyonu devre edilebilirdir.

3.) Muhasebe finans denetimi ve finansal planlamaya ilişkin görevleri

Muhasebe finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde finansal planlama için gerekli düzenin kurulması görevi yönetim kurulunun bir başka

devredilemez yetkisidir. Muhasebe için gerekli düzenin kurulması kapsamına, “kanuna ve genel kabul gören muhasebe ilkelerine göre muhasebe örgütünün kontrolü de hesap sisteminin defter ve kayıtların tutulma kurallarının tespiti hesap planlarının yapılması” girer. Yönetim kurulu da bu muhasebe düzeninin kurulmasından sorumludur muhasebenin tutulması görevi devredilebilir bir yetkidir.

4.) Personelin atanması veya görevden alınmasına ilişkin görev ve yetkileri

TTK madde 375/1-d hükmünde şube müdürleri hariç olmak üzere müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisine haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları yönetim kurulunun devredilmez yetkileri arasındadır. Bu madde kapsamında yönetim kurulu sadece en üst hiyerarşik kısmı kendisi atamak zorundadır bunların altında kalan kişilerin atanmasına ilişkin yetki devredilebilirdir.

5.) Yönetimle görevli kişilerin üst gözetimine ilişkin görev ve yetkileri

Yönetimle görevli kişilerin özellikle kanunlara esas sözleşmeye iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi de yönetim kurulunun devlet bilemez yetkilerindendir. Bununla birlikte yönetimle görevli kişilerin fiil ve işlemlerinin amaca uygunluğunun denetlenmesinin de buna dahil olduğunu ifade etmek gerekir. Yönetim kurulu gözetim yükümlülüğünü yerine getirmek için raporlama ve iç kontrol sistemlerini kurmak zorundadır. Raporun ayrıca denetçiye de yollanacağı TTK madde 378/2 hükmünde belirtilmektedir.

6.) Defter ve kayıtların tutulması ve genel kurul toplantılarına ilişkin görevleri

Burada da f bendine bakmamız gerekmektedir. Buna göre, pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesini kapsamaktadır.

Genel kurul, yönetim kuruluna ihtiyacı olan bir organdır Bu nedenle kanunda genel kurulun toplanmasına ilişkin hazırlıklarının yapılması görevi yönetim kurulunun devredilmez yetkileri arasında zikredilmektedir.

Defterlerin bizzat yönetim kurulu tarafından tutulması zorunlu değildir yönetim kurulunun sorumluluğu defterlerin tutulmasının sağlanması bununla ilgili talimatların verilmesi ve gerekli kontrollerin yapılması bakımından söz konusudur.

Diğer görev ve yetkileri

Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez olarak nitelendirilen görevleri diğer maddelerde de sayılmıştır. Yani 375'te sayılan yetkiler tahdidi değildir. Bunlara örnek vermek gerekirse birleşme bölünme tür değiştirme planının ve raporlarının hazırlanması TTK madde 145,169, 185 ve 186'da düzenlenmiştir.

Temsil yetkisi

Temsil yetkisinin kapsamı, Burada TTK madde 370'e bakmamız gerekmektedir. Buna göre, temsil şirket içerisinde alınan kararların dış ilişkide icra edilmesidir şirketi temsile yönetim kurulu yetkili kılınmıştır. Ticaret şirketlerinin şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusu çevresi içinde kalmak şartıyla hak iktisap ve borç intizam edebileceklerine ilişkin ultra vires ilkesi 6102 sayılı TTK ile terk edilmişti. Bunun yanı sıra şirketin işletme konusu kavramı tamamen işlevini kaybetmemiştir. Yine şirketin işletme konusu esas sözleşmede öngörülebilecektir.

Kanunda temsile yetkili olanların üçüncü kişilerle işletme konusu dışında yaptığı işlemlerin de şirketi bağlayacağı öngörülmüştür ancak 3 kişinin işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden bilebileceği durumda bulunduğunun ispatı edilmesi halinde artık yapılan işlem şirketi bağlamayacaktır.

Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur ise tescilin olumlu etkisi üzerinedir. Normalde tescilin olumlu etkisi 3. kişilerin bunu bilmediğini ileri sürememesi sonucunu doğurur. Ancak burada şirkete ayrı bir ispat yükü getirilmiştir yani tescil edilmesi 3. kişilerin bunu bildiğini kabul edilmesi için yeterli değildir bunun dışında şirketin ispatı doğmaktadır.

Temsil yetkisinin sınırlandırılması, Ticari faaliyetlerde güven ve süratin sağlanması bakımından anonim şirket temsilcilerinin temsil yetkilerinin kapsamı oldukça geniş belirlenmiştir. Bunun yanında Bu durumun iki tane istisnası bulunmaktadır. Bu iki istisna ile birlikte temsil yetkisinin sınırlandırılmasına ve bu sınırlandırmaların ticaret siciline tesciline izin verilmiştir. Bunlar TTK madde 371/3 hükmünde şu şekilde belirtilmiştir, “temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez ancak temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgü olduğuna veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilan edilen sınırlamalar geçerlidir..”

Temsil yetkisinin merkezin veya bir şubenin işlerine özgü olduğuna veya birlikte kullanılmasına ilişkin sınırlandırmalar ticaret siciline tescil ve ilan edilmekle ticaret sicilinin olumlu etkisinden istifade edilebilir. Bu suretle 3 kişilerin bu sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenilmeyecektir.

Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması iyi niyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemde dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir. Temsile veya yönetime yetkili olanların görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur.

Şirketin temsili bakımından tek kişilik Anonim şirketler için özel bir düzenleme öngörülmüş olup buna göre sözleşmenin yapılması sırasında tek pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

İmza yetkisinin verilmesine ilişkin esaslar, şirket adına imza yetkisine haiz kişiler şirketin unvanı altında imza atarlar. Yönetim kurulu temsile yetkili kişileri ve bunların

temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline verir.

Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık şirket tarafından üçüncü kişilere ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir bu durum TTK madde 373/2 hükmünde belirtilmiştir.

Çift imza kuralı,

- 1.) Anonim şirketlerde kural olarak çift imza kuralı geçerlidir.
- 2.) Şirket adına düzenlenecek evraklarda en az iki yönetim kurulu üyesinin imzası bulunması gerekir. (Yönetim kurulu tek kişiden oluşuyorsa çift imza kuralı uygulanmayacaktır)
- 3.) Çift imza kuralının aksinin esas sözleşmede kararlaştırılması mümkündür.

Yönetim ve temsil yetkisinin devri (delegasyonu)

Yönetim kurulu 375'te sayılan devredilemez yetkiler ve diğer hükümlerde sayılan devredilmez yetkiler dışında kurul olarak toplanıp karar alır. Bunun dışında yönetim devredilmediği takdirde yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir. Aşağıda sayılacak bazı şartlara riayet edilmesi kaydıyla yönetim ve temsil yetkilerinin yönetim kurulu üyelerine veya yönetim kurulu üyesi olmayan 3. kişilere devredilmesi mümkündür.

Yönetim yetkisinin devri, kanunda yönetim yetkisinin devrine izin verilmiştir ancak devir hakkında bazı şartlar öngörülmüştür. Bu şartlara geçmeden önce şunu belirtmek gerekir ki, yönetim kurulu üyeleri prens itibari ile şirketin sorumlu olmakla birlikte Bu görevin kısmen devrine izin verilmiştir. Devir halinde dahi yönetim kurulunun devredilemez yetki ve görevlerden sorumluluğu devam edecektir. Bunun dışındaki durumlarda kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetki kanuna dayanarak başkasına devreden organlar veya kişiler Bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede Özen göstermediklerinin ispat edilmesi hali hariç bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar. Yani seçerken yeterli özenin gösterilmediğinin ispatı durumları dışında devreden organ veya kişilerin bu açıdan sorumluları doğmayacaktır.

Şimdi devrin şartlarına geçelim.

Şekli şartlar

- 1.) Esas sözleşmede yönetim kurulunun yönetimi kısmen veya tamamen devretmeye yetkili kılınması ilk şarttır. Yani yönetim görevlerini devretmek isteyen bir yönetim kurulunun genel kurulun koordinasyonuna ihtiyacı bulunmaktadır.
- 2.) Bir diğer şart yönetim kurulu tarafından bir iç yönerge hazırlanmasının gerekliliğidir. İç yönerge şirketin yönetimini düzenler ve bunun için gerekli olan görevleri tanımlar yerlerini gösterir özellikle Kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Kural olarak iç yönergenin tescil ve ilanı gerekli

değildir. Ancak yönetim kurulu istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerine ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları bu iç yönerge hakkında yazılı olarak bilgilendirmekle yükümlüdür.

Maddi şartlar

Bunlar devredilecek yetkilerin mahiyeti ile alakalıdır. Yani geçerli bir devirden bahsedilebilmesi için devre konu yetkilerin devri mümkün olmalıdır. Örneğin madde 375'te sayılan yetkilerin devrimi mümkün değildir.

Temsil yetkisinin devri

TTK madde 370/2'ye göre yönetim kurulu temsil yetkisini 1 veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. (Yetki devredilen kişi murahhas olarak adlandırılmaktadır ve ikiye ayrılır, üye ve müdür.) bunun dışında temsil yetkisinin murahhas müdürlere bırakılmak istenmesi halinde en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini faiz olması şarttır.

Temsil yetkisinin devri yer ve kişi yönünden sınırlandırılabilir. Yönetim kurulunun tek kişiden oluşması durumunda murahhas müdür tayinine bir engel bulunmamakla birlikte 370/2'ye göre tek yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisinin sürmesi gerekliliği karşısında devir çok anlamlı olmayacaktır.

Yönetim kurulu üyelerinin hakları

Mali hakları

TTK madde 394'te yönetim kurulu üyelerine ödenebilecek mali haklar sayılmıştır. Bunlar şu şekildedir,

1. Huzur hakkı (yönetim kurulu toplantısına katılan üyelere verilir. Toplantıya katılmayı teşvik etmek amacıyla yapılır.)
2. Ücret (yönetim kurulunda bulunması sebebiyle üyeye verilen sabit bir miktardır.)
3. İkramiye
4. Prim
5. Yıllık kâr (kazanç payı için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekir, ardından şirketin bir kazanç elde etmesi gerekir.)

Haksız yere ve kötüniyetle alınan kazanç paylarının iadesi, kanunda haksız yere kötüniyetle kazanç payı alan yönetim kurulu üyelerinin bunları geri vermekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Geri alma hakkı paranın alındığı tarihten itibaren 5 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. İflas durumunda farklı esaslar benimsenmiştir.

Bilgi alma ve inceleme hakkı

Yönetim kurulu üyelerinin bu Hakkı kısıtlanamaz kaldırılmaz genişletilebilir toplantı veya toplantı dışı istenebilir. TTK madde 392/1 hükmünde bilgi alma ve inceleme Hakkı düzenlenmiştir. Bunun dışında bilgi alma hakkı şirket sırrı gerekçesiyle reddedilebilir.

Kanun koyucu üyelerin bilgi alma hakkını toplantı sırasında ve toplantı dışında olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutmuştur.

Toplantı sırasında, her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir. Bir üyenin istediği herhangi bir defter veya defter kaydı ya da sözleşme, yazışma ya da belgenin yönetim kuruluna getirilmesi kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez. Reddedilmesi durumunda yönetim kurulu toplantıları dışında bilgi alma talebinin reddi halinde takip edilecek usule uygun hareket edilir.

Toplantı dışında, yönetim kurulu toplantıları dışında her yönetim kurulu üyesi yönetim kurulu başkanının izniyle şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında Bilgi alabilir.

Başkan bir üyenin söz konusu bilgi alma soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Yine reddedilmesi halinde halinde asliye ticaret mahkemesine başvurulabilir.

Yönetim kurulu üyelerinin görev ve yükümlülükleri

- 1. Özen ve sadakat yükümlülüğü** yönetim kurulu üyeleri görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadır.
- 2. Eşit işlem ilkesine uygun davranma yükümlülüğü** pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur.
- 3. Menfaat çatışması** şirketin yönetim yetkisi belirli şartlarla yönetim yetkisinin devri ile birlikte yönetim kurulu üyelerine aittir. Menfaat çatışmalarının sakıncalarını ortadan kaldırmak amacıyla öngörülen en genel yükümlülük özen ve sadakat yükümlülüğüdür.
- 4. Sermaye kaybı ve borca batıklık hâlinde görevleri** anonim şirketler borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumludur. Pay sahiplerinin şirket borçlarından dolayı şirket alacaklılarına karşı herhangi bir yükümlülükleri bulunmamaktadır.

1.) Sermaye kaybı

TTK madde 376/1'e göre şirketin son yıllık bilançosundan sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa yönetim kurulunun hemen genel kurulu toplantıya çağırması ve uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunması gerekir.

2.) Borca batıklık

Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretiler varsa yönetim kurulu aktiflerin hem işletmenin devamlılığını esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması halinde yönetim kurulu bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister.

5. Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin alarak kabul etmesi

Kanun ile birlikte belirli şartlarda şirketin kendi paylarını iktisap etmesine sınırlı şekilde izin verilmiş şirketin kendi paylarını iktisabından doğacak sakıncaların bertaraf edilmesi amacıyla bazı önlemler getirilmiştir.

- 1.) Kanunda öngörülen şartlara uymak kaydıyla sermayesinin yüzde onuna kadar kendi paylarını iktisap ve veya rehin olarak kabul edebilme imkanı verilmiştir.
- 2.) Yönetim kurulunun kendi paylarını iktisap ve rehnedebilmesi için yönetim kurulunun bu konuda genel kurul tarafından yetkilendirilmesi gerekir. Bu yetkinin süresi en çok 5 yıl olabilir. Genel kurul tarafından yetkilendirme yapıldığı zaman şirket sermayesinin yüzde onuna kadar ivazlı iktisap ve rehin yasağı artık uygulanmamaktadır.
- 3.) Yakın ve ciddi bir kaybın bulunması halinde şirket paylarının iktisabından doğacak kayıp daha zararsız görülecekse bu hallere özgü ayrıksı bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre bir şirketin yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için gerekli olduğu taktirde kendi paylarını genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan da iktisap etmesi mümkündür.
- 4.) İktisap ve rehin yasağı bakımından bazı istisnalar vardır. Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin TTK madde 473 ile 475 maddeleri arasındaki hükümlerin uygulanıyorsa külli halefiyet kuralının gereği ise bir Kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebri icradan bir şirket alacağının tahsili amacına yönelikse kendi paylarını iktisap edebilir. Aynı esas şirketin menkul kıymetler şirketi olması halinde de geçerlidir.

Yönetim kurulu üyelerinin tabi oldukları yasaklar

- 1.) **Şirketle işlem yapma yasağı** yönetim kurulu üyelerinin kendi menfaatlerini takip etme tehlikesi bulunduğu için şirketle işlem yapmaları yasaklanmıştır. Buna göre yönetim kurulu üyesinin şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapması mümkün değildir.
- 2.) **Şirkete borçlanma yasağı** TTK madde 395/2 hükmüne göre pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan 393 maddede sayılan yakınları alt ve üst soyundan biri ya da eşinin

yahut 3 derece dahil 3 dereceye kadar kan ve kayın kısımlarından biri şirkete nakit olarak borçlanamazlar.

3.) Şirketle rekabet etme yasağı anonim şirket yönetim kurulu üyeleri hakkında rekabet yasağı öngörülmüştür. Bunun sebebi şirket yöneticilerinin edindiği bilgi ve şirket türlerine başka şirketler için kullanmasının önüne geçmektir.

Yönetim kurulu toplantıları ve karar alınması

Toplantının organizasyonu

Yönetim kurulu üyeleri arasında Bir başkan ve bulunmadığı zamanlarda ona vekalet etmek üzere en az bir başkan vekili seçer. Yönetim kurulunun toplantıya kural olarak başkan davet eder ancak her yönetim kurulu üyesi başkandan yönetim kurulunun toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir. Çağrı üzerine yapılacak toplantılarda toplantı ve karar hesapları hakkında 390. maddenin 1. fıkrası uygulanır.

Karar alınması

Toplantı ve karar nisapları, ve tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve toplantıda bulunanların çoğunluğu ile karar alınır.

Sirküler karar ve elektronik yönetim kurulu, yönetim kurulunun toplanmasına gerek olmaksızın bir önerilen imzalanması yolu ile veya elektronik ortamda yönetim kurulu toplantısı yapılarak karar alması mümkün.

Kararların geçersizliği

Yönetim kurulu aleyhine iptal davası açılabilir.

Yönetim kurulu üyeliğinin sona ermesi

- Yönetim kurulu üyeleri en çok 3 yıl süreyle görev yapmak üzere seçilir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa aynı kişilerin yeniden seçilmesi mümkündür.
- Yönetim kurulu üyeleri her zaman istifa edebilirler istifa hakkında baştan vazgeçilmesi ise mümkün değildir.
- Yönetim kurulu üyelerinin hazine genel kurum yetkilidir ve bu genel kurulun devredilemez yetkilerindendir.
- Yönetim kurulu üyelerinden birinin iflasına karar verilmesi ehliyetinin kısıtlanması ya da üyelik için gerekli Kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri kaybederse bu kişinin üyeliği herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer.